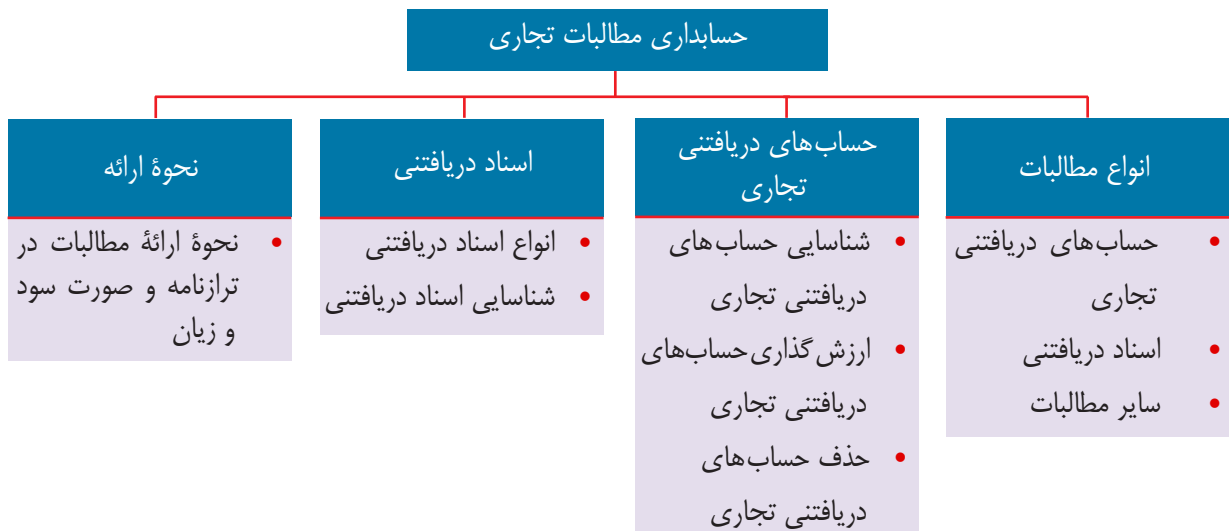

اهداف مطالعه: هنرجویان پس از مطالعه این فصل باید بتوانند:

- ۱ انواع مختلف مطالبات را تعیین کنید.
- ۲ چگونگی شناسایی حساب‌های دریافتی را توضیح دهید.
- ۳ روش حذف مستقیم حساب‌های دریافتی را توضیح دهید.
- ۴ روش ذخیره‌گیری برای مطالبات مشکوک‌الوصول را بیان کنید.
- ۵ دو مبنای محاسبه مطالبات مشکوک‌الوصول را توضیح دهید.
- ۶ حسابداری اسناد دریافتی را توضیح دهید.
- ۷ نحوه‌ارائه مطالبات را در صورت‌های مالی توضیح دهید.

مروری بر فصل

مطالبات یکی از مهم‌ترین دارایی‌های بسیاری از شرکت‌ها است. از آن‌جا که بخش عمده‌ای از فروش شرکت‌ها و فروشگاه‌ها به صورت نسیه است، مطالبات تجاری برای شرکت‌های بازرگانی و تولیدی اهمیت ویژه‌ای دارد. از این رو، شرکت‌ها به مطالبات خود و مدیریت دقیق آن اهمیت بسیاری می‌دهند. در این فصل هنرجویان فرا خواهند گرفت، در زمان فروش نسیه محصولات، وصول مطالبات مربوط به فروش‌های نسیه و سوخت حساب‌های غیر قابل وصول، چه آرتیکل‌هایی در دفاتر حسابداری ثبت کنند. ساختار و محتوای فصل به صورت زیر است:

آن‌ها یک سند بدهی رسمی (برای مثال، چک یا سفته) در تأیید بدهی از مشتریان دریافت شده است. به طور معمول، یک سند دریافتی تجاری برای دوره زمانی ۶۰ تا ۹۰ روز یا مدت زمان طولانی‌تر است و بدهکار را به پرداخت سود تضمین شده ملزم می‌کند. واژه تجاری که همراه با حساب‌ها و اسناد دریافتی به کار می‌رود، به این معنی است که این مطالبات بابت فروش کالا یا خدمات به مشتریان ایجاد شده است. **سایر مطالبات**، دربرگیرنده مطالبات غیر تجاری است. برای مثال، سود تضمین شده دریافتی، وام‌های اعطا شده به کارکنان شرکت، مساعده کارکنان و مالیات بر درآمد دریافتی به عنوان سایر مطالبات، طبقه‌بندی می‌شوند. مطالبات غیر تجاری معمولاً از عملیات تجاری ایجاد نمی‌شوند. بنابراین، شرکت‌ها آن‌ها را در ترازنامه مجزا از مطالبات تجاری طبقه‌بندی می‌کنند.

هدف مطالعه ۱
انواع مختلف مطالبات را تعیین کنید.

واژه **مطالبات** به مبالغ طلب از اشخاص و شرکت‌ها اشاره دارد. **طلب**، ادعایی است که انتظار می‌رود به صورت وجه نقد وصول شود. مطالبات اغلب در سرفصل‌های (۱) **حساب‌های دریافتی تجاری**، (۲) **اسناد دریافتی تجاری** و (۳) **سایر مطالبات (مطالبات غیر تجاری)** طبقه‌بندی می‌شوند.

حساب‌های دریافتی تجاری، مبلغ بدهی مشتریان به شرکت است و در قبال آن سند تأیید بدهی دریافت نشده است. این مطالبات از طریق فروش نسیه کالا و خدمات ایجاد می‌شوند. شرکت‌ها و فروشگاه‌ها معمولاً انتظار دارند، حساب‌های دریافتی تجاری خود را ظرف ۳۰ تا ۶۰ روز وصول کنند. حساب‌های دریافتی تجاری، مهم‌ترین نوع مطالبات شرکت‌ها است. **اسناد دریافتی تجاری**، مطالباتی است که در قبال

حساب‌های دریافتی تجاری

است. هنگامی که فروش نسیه انجام می‌شود، یک حساب دریافتی ایجاد می‌شود. برای مثال، فرض کنید **شرکت خزر** در تاریخ ۱ مهر ۱۳۹۰ مبلغ ۱۰ میلیون ریال کالا را به صورت نسیه به **شرکت ارس** می‌فروشد. برای ثبت این رویداد، آرتیکل زیر در دفاتر شرکت خزر ثبت می‌شود و حساب دریافتی تجاری از شرکت ارس شناسایی می‌شود.

هدف مطالعه ۲
چگونگی شناسایی حساب‌های دریافتی را توضیح دهید.

در خصوص حساب‌های دریافتی تجاری با دو موضوع حسابداری، مواجه هستیم:

- ۱ شناسایی حساب‌های دریافتی تجاری؛
- ۲ ارزش‌گذاری حساب‌های دریافتی تجاری.

شناسایی حساب‌های دریافتی تجاری
شناسایی حساب‌های دریافتی تجاری تقریباً ساده

تاریخ	شرح	بدهکار	بستانکار
۱ مهر	حساب‌های دریافتی تجاری فروش (ثبت فروش نسبی به شرکت ارس)	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰

برخی اوقات، شرکت‌ها و فروشگاه‌ها برای تشویق مشتریان به پرداخت هرچه زودتر بدهی‌های خود، فروش‌های نسبی را به همراه **شرط‌های تشویقی** انجام می‌دهند، مبنی بر این که در صورت پرداخت وجه کالای خریداری شده ظرف مدت زمان معینی، مشتریان از تخفیف ویژه‌ای برخوردار خواهند شد. برای مثال، شرکت خزر برای تشویق **شرکت ارس** به پرداخت سریع‌تر وجه کالای خریداری شده، اعلام می‌کند در صورتی که شرکت ارس بدهی خود را ظرف مدت ۱۰ روز پرداخت کند از ۲ درصد **تخفیف نقدی خرید** برخوردار خواهد شد.

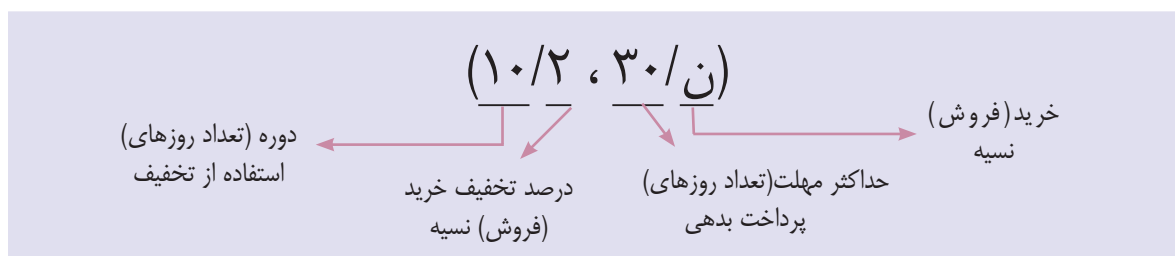
بنابراین، اگر شرکت ارس طی ۱۰ روز (از تاریخ ۲ مهر تا ۱۱ مهر) بدهی خود را پرداخت کند، از ۲ درصد تخفیف معادل ۲۰۰,۰۰۰ ریال ($10,000,000 \times 2\%$) برخوردار خواهد شد.

برخی اوقات، شرکت‌ها و فروشگاه‌ها برای تشویق مشتریان به پرداخت هرچه زودتر بدهی‌های خود، فروش‌های نسبی را به همراه **شرط‌های تشویقی** انجام می‌دهند، مبنی بر این که در صورت پرداخت وجه کالای خریداری شده ظرف مدت زمان معینی، مشتریان از تخفیف ویژه‌ای برخوردار خواهند شد. برای مثال، شرکت خزر برای تشویق **شرکت ارس** به پرداخت سریع‌تر وجه کالای خریداری شده، اعلام می‌کند در صورتی که شرکت ارس بدهی خود را ظرف مدت ۱۰ روز پرداخت کند از ۲ درصد **تخفیف نقدی خرید** برخوردار خواهد شد.

بنابراین، اگر شرکت ارس طی ۱۰ روز (از تاریخ ۲ مهر تا ۱۱ مهر) بدهی خود را پرداخت کند، از ۲ درصد تخفیف معادل ۲۰۰,۰۰۰ ریال ($10,000,000 \times 2\%$) برخوردار خواهد شد.

برخی اوقات، شرکت‌ها و فروشگاه‌ها برای تشویق مشتریان به پرداخت هرچه زودتر بدهی‌های خود، فروش‌های نسبی را به همراه **شرط‌های تشویقی** انجام می‌دهند، مبنی بر این که در صورت پرداخت وجه کالای خریداری شده ظرف مدت زمان معینی، مشتریان از تخفیف ویژه‌ای برخوردار خواهند شد. برای مثال، شرکت خزر برای تشویق **شرکت ارس** به پرداخت سریع‌تر وجه کالای خریداری شده، اعلام می‌کند در صورتی که شرکت ارس بدهی خود را ظرف مدت ۱۰ روز پرداخت کند از ۲ درصد **تخفیف نقدی خرید** برخوردار خواهد شد.

بنابراین، اگر شرکت ارس طی ۱۰ روز (از تاریخ ۲ مهر تا ۱۱ مهر) بدهی خود را پرداخت کند، از ۲ درصد تخفیف معادل ۲۰۰,۰۰۰ ریال ($10,000,000 \times 2\%$) برخوردار خواهد شد.

در نظر گرفتن تخفیف ثبت می‌کنند. بنابراین، در مثال بالا، شرکت خزر در تاریخ ۱ مهر، حساب‌های دریافتی خود را به مبلغ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال شناسایی می‌کند. در صورتی که خریدار از تخفیف استفاده کند و بدهی را در دوره تخفیف تسویه کند، مبلغ تخفیف

و به این صورت خوانده می‌شود: **نسبی ۳۰ روزه، ۲ درصد تخفیف در صورت پرداخت ظرف ۱۰ روز.** معمولاً **شرط تخفیف و مهلت پرداخت بدهی، بر ثبت حساب‌های دریافتی در دفاتر تأثیری ندارد و شرکت‌ها حساب دریافتی را در زمان ایجاد، بدون**

در حساب تخفیفات نقدی فروش ثبت می‌شود. برای مثال، در صورتی که شرکت ارس در تاریخ ۵ مهر، مبلغ ۱,۰۰۰,۰۰۰ ریال از کالای خریداری شده را به دلیل معیوب بودن، برگشت دهد و در تاریخ ۱۱ مهر، بدهی خود را تسویه کند، شرکت خزر آرتیکل‌های زیر را به ترتیب در دفتر خود ثبت می‌کند.

۱,۰۰۰,۰۰۰	۱,۰۰۰,۰۰۰	برگشت از فروش و تخفیفات حساب‌های دریافتی - شرکت ارس (ثبت برگشت قسمتی از کالای فروش)	۵ مهر
-----------	-----------	---	-------

۹,۰۰۰,۰۰۰	۸,۸۲۰,۰۰۰* ۱۸۰,۰۰۰**	وجه نقد و بانک تخفیفات نقدی فروش حساب‌های دریافتی (ثبت وصول حساب‌های دریافتی تجاری شرکت ارس)	۱۱ مهر
-----------	-------------------------	---	--------

$۱۰,۰۰۰,۰۰۰ - (۱,۰۰۰,۰۰۰ + ۱۸۰,۰۰۰) = ۸,۸۲۰,۰۰۰ *$
 $[(۱۰,۰۰۰,۰۰۰ - ۱,۰۰۰,۰۰۰) \times ۲\%] = ۱۸۰,۰۰۰ **$

اگر مشتریان ظرف مهلت مقرر بدهی خود را پرداخت نکنند، معمولاً مشمول پرداخت جریمه خواهند شد. برای مثال، اگر شرکت ارس ظرف مهلت ۳۰ روزه، بدهی خود را تسویه نکند، به ازای هر ماه، مشمول ۱/۵ درصد جریمه خواهد شد. با فرض این که شرکت ارس تا تاریخ ۱ آبان بدهی خود را پرداخت نکند، شرکت خزر در تاریخ ۲ آبان آرتیکل‌های زیر را در دفاتر خود ثبت خواهد کرد.

۱۳۵,۰۰۰	۱۳۵,۰۰۰*	سایر حساب‌های پرداختی - شرکت ارس درآمد سود تضمین شده (ثبت سود تضمین شده مطالبات تجاری)	۲ آبان
---------	----------	--	--------

$۹,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱/۵\% = ۱۳۵,۰۰۰ *$

در اغلب موارد، مبلغ جریمه تأخیر پرداخت بدهی به اندازه‌ای است که مشتریان را وادار می‌کند بدهی خود را در مهلت مقرر پرداخت کنند.

ارزش گذاری حساب‌های دریافتی تجاری

پس از آن که شرکت‌ها مطالبات خود را در دفاتر ثبت کردند، پرسش بعدی آن است که این مطالبات در صورت‌های مالی چگونه گزارش شوند. شرکت‌ها، حساب‌های دریافتی را در ترازنامه، تحت سرفصل دارایی‌ها گزارش می‌کنند. اما از آن‌جا که برخی اوقات، وصول بخشی از مطالبات امکان‌پذیر نیست، تعیین مبلغی که باید در ترازنامه به عنوان ارزش حساب‌های دریافتی گزارش شود، دشوار است. مطالباتی که وصول آن‌ها قطعاً امکان‌پذیر نیست، مطالبات غیر قابل وصول نامیده می‌شوند. همچنین، مطالباتی که در مورد وصول آن‌ها ابهام و تردید اساسی وجود دارد، مطالبات مشکوک‌الوصول نامیده می‌شوند.

شرکت پیش از آن که فروش نسبه (اعتباری) انجام دهد، وضعیت اعتباری مشتری را بررسی می‌کند و اعتبار مشتری، طبق خط‌مشی‌های فروش نسبه، تعیین می‌شود. با تمام این اقدامات پیش‌گیرانه، برخی از حساب‌های دریافتی تجاری، غیر قابل وصول خواهند شد. برای مثال، ممکن است یکی از مشتریان به دلیل وقوع شرایط اقتصادی نامطلوب، قادر به پرداخت بدهی‌های خود نباشد. به صورت مشابه، ممکن است یکی از مشتریان شرکت به سبب از دست دادن شغل خود،

نتواند بدهی را بپردازد. در زمان فروش نسبه، پیش‌بینی وقوع این پیشامدها برای شرکت فروشنده، امکان‌پذیر نیست. شرکت‌ها، این زیان‌ها را در بدهکار حساب هزینه مطالبات غیر قابل وصول (مطالبات سوخت شده) ثبت می‌کنند. وقوع این زیان‌ها، عادی است و در تمامی فعالیت‌های تجاری، امکان رخ دادن آن وجود دارد. در حسابداری از دو روش برای حساب‌های غیر قابل وصول استفاده می‌شود: (۱) روش حذف مستقیم و (۲) روش ذخیره‌گیری.

روش حذف مستقیم حساب‌های دریافتی سوخت شده

شده

هدف مطالعه ۳

بر اساس روش حذف

روش حذف مستقیم حساب‌های

دریافتی را توضیح دهید.

مستقیم، زمانی که شرکت به

این نتیجه می‌رسد، وصول

یک حساب دریافتی امکان‌پذیر نیست، حساب هزینه مطالبات سوخت شده را معادل مبلغ آن حساب دریافتی، بدهکار و حساب‌های دریافتی را بستانکار می‌کند. برای مثال، فرض کنید **فروشگاه کیمیا** در تاریخ ۱۲ اسفند ۱۳۹۰، مبلغ ۲۰۰,۰۰۰ ریال مانده طلب خود از **آقای سعیدی** را به عنوان مطالبات سوخت شده از دفاتر خود حذف می‌کند. ثبت این رویداد به صورت زیر است:

۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	هزینه مطالبات سوخت شده	۱۲ اسفند
		حساب‌های دریافتی	
		(ثبت سوخت مطالبات از آقای سعیدی)	

طلب وصول می‌شود. وصول مطالبات سوخت شده را **بازیافت مطالبات** می‌نامند. به منظور ثبت بازیافت مطالبات سوخت شده، معمولاً از دو آرتیکل استفاده

بازیافت مطالبات سوخت شده. برخی مواقع، پس از آن که حساب دریافتی از یک مشتری، غیر قابل وصول تشخیص داده شد و از حساب‌ها حذف گردید، این

با استفاده از یک آرتیکل معکوس، اثر سوخت مطالبات را از دفاتر حذف می‌کند و مطالبات قابل وصول را شناسایی می‌کند. سپس با استفاده از آرتیکل دیگری وصول مطالبات را ثبت می‌کند. ثبت بازیافت مطالبات به صورت زیر است:

می‌شود: (۱) آرتیکل شناسایی مجدد مطالبات و (۲) آرتیکل وصول مطالبات. برای تشریح موضوع، فرض کنید، تمام یا بخشی از مطالبات سوخت شده از آقای سعیدی، پیش از پایان سال جاری (۲۹ اسفند ۱۳۹۰) مجدداً وصول شود (بازیافت شود)، شرکت کیمیا ابتدا

۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	حساب‌های دریافتی هزینه مطالبات سوخت شده (ثبت شناسایی مجدد مطالبات)	۲۶ اسفند
---------	---------	--	----------

۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	وجوه نقد حساب‌های دریافتی (ثبت وصول مطالبات از آقای سعیدی)	۲۶ اسفند
---------	---------	--	----------

خواهد شد. درآمد بازیافت مطالبات سوخت شده در بخش سایر درآمدها و سودهای غیر عملیاتی صورت سود و زیان گزارش می‌شود. برای مثال، اگر طلب سوخت شده شرکت کیمیا از آقای سعیدی در ۱۸ اردیبهشت ۱۳۹۱، بازیافت شود، وصول این مطالبات سوخت شده به صورت زیر ثبت می‌شود:

از آنجاکه هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول در پایان دوره مالی بسته می‌شود و به دوره‌های مالی بعد انتقال نمی‌یابد، چنانچه مطالبات سوخت شده در دوره‌های مالی بعدی بازیافت شود، در آرتیکل نخست، به جای بستانکار کردن حساب هزینه مطالبات سوخت شده، حساب درآمد بازیافت مطالبات سوخت شده بستانکار

۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	حساب‌های دریافتی درآمد بازیافت مطالبات سوخت شده (ثبت شناسایی مجدد مطالبات)	۱۸ اردیبهشت
---------	---------	--	-------------

۲۰۰,۰۰۰	۲۰۰,۰۰۰	وجوه نقد حساب‌های دریافتی (ثبت وصول مطالبات از آقای سعیدی)	۱۸ اردیبهشت
---------	---------	--	-------------

باعث می شود، عملکرد و وضعیت مالی مؤسسه، بسیار مطلوب به نظر رسد.

در طی سال ۱۳۹۱، نزدیک به ۴۰ درصد مشتریان شرکت رایان، بدهی خود را پرداخت نکرده اند. در نتیجه، ترازنامه و صورت سود و زیان سال ۱۳۹۱ این شرکت، وضعیت مالی و عملکرد را بسیار نامطلوب گزارش خواهد کرد. حال آن که، زیان ناشی از مطالبات سوخت شده ی سال ۱۳۹۱، مربوط به درآمد شناسایی شده در سال ۱۳۹۰ است. بنابراین، روش حذف مستقیم، صورت های مالی هر دو سال را گمراه کننده کرده است. تصویر ۱-۲ تأثیر این رویدادها را بر صورت های مالی، در صورتی که از روش حذف مستقیم استفاده شود، نشان می دهد.

در روش حذف مستقیم، هزینه مطالبات سوخت شده، تنها زیان واقعی ناشی از مطالبات غیر قابل وصول را نشان می دهد. اگر چه این روش ساده است، اما از سودمندی صورت سود و زیان و ترازنامه می کاهد. برای تشریح موضوع، فرض کنید در سال ۱۳۹۰، مرکز خدمات کامپیوتری رایان برای افزایش فروش خود تصمیم می گیرد، بدون دریافت تضمین های مناسب و پیش دریافت کافی، تعداد ۱,۰۰۰ رایانه شخصی را به قیمت هر دستگاه ۸ میلیون ریال به فروش رساند. این اقدام سبب می شود، حساب های درآمد فروش و حساب های دریافتنی تجاری این مؤسسه ۸ میلیارد ریال ($8,000,000 \times 1,000$) افزایش یابد. شناسایی این مبلغ در صورت سود و زیان و ترازنامه سال ۱۳۹۰

تصویر ۱-۲ تأثیرات روش حذف مستقیم

استفاده از این روش باعث می شود، مبلغ حساب های دریافتنی در ترازنامه، بیش از مبلغی باشد که شرکت می تواند واقعاً از بدهکاران خود وصول کند (تخطی از میثاق محافظه کاری و اصل افشا). در چنین وضعیتی گفته می شود، مبلغ حساب های دریافتنی در ترازنامه بیش تر از واقع است. یعنی، ارزش حقیقی حساب های دریافتنی از مبلغ نشان داده شده در ترازنامه کمتر است.

در اغلب موارد، استفاده از روش حذف مستقیم باعث می شود، شرکت هزینه مطالبات سوخت شده را در دوره ای متفاوت از دوره شناسایی درآمد فروش مربوط به آن ثبت کند (تخطی از اصل تطابق). به عبارت دیگر، در صورت سود و زیان دوره، برای انطباق هزینه مطالبات سوخت شده با درآمد فروش مربوط به آن، تلاشی صورت نمی گیرد. هم چنین،

هم‌چنین، هزینه مطالبات سوخت‌شده در صورت سود و زیان بیش از واقع است. یعنی، هزینه واقعی مطالباتی که در آینده سوخت خواهد شد، بیش از مبلغی است که در صورت سود و زیان به عنوان هزینه گزارش می‌شود. در نتیجه، به استثنای اولین سال فعالیت یک شرکت و مواقعی که زیان مطالبات سوخت‌شده بی‌اهمیت است، استفاده از روش حذف مستقیم برای اهداف گزارشگری مالی غیرقابل قبول است.

روش ذخیره‌گیری برای مطالبات مشکوک‌الوصول

هدف مطالعه ۴	استفاده از روش ذخیره‌گیری
روش ذخیره‌گیری برای مطالبات مشکوک‌الوصول را بیان کنید.	مستلزم آن است که در پایان هر دوره مالی، مبلغی از

حساب‌های دریافتی که وصول نخواهند شد، تخمین زده شود. روش ذخیره‌گیری در مقایسه با روش حذف مستقیم، به شکل مطلوب‌تری اصل تطابق را در صورت سود و زیان رعایت می‌کند. هم‌چنین، این روش سبب می‌شود حساب‌های دریافتی در ترازنامه به خالص ارزش بازیافتنی نقدی گزارش شوند. **خالص ارزش بازیافتنی نقدی**، خالص مبلغی است که شرکت انتظار دارد به صورت نقدی بابت مطالبات خود دریافت کند. بنابراین، خالص ارزش بازیافتنی نقدی، مبلغ مطالبات مشکوک‌الوصول را در بر نمی‌گیرد. در نتیجه استفاده از روش ذخیره‌گیری، مانده حساب‌های دریافتی در ترازنامه به اندازه حساب‌های دریافتی مشکوک‌الوصول، کاهش داده می‌شود.

اصول پذیرفته‌شده حسابداری، استفاده از

روش ذخیره‌گیری را در زمانی که مبلغ مطالبات مشکوک‌الوصول بااهمیت است، الزامی کرده است. این روش سه ویژگی اساسی دارد:

- ۱ شرکت‌ها، حساب‌های دریافتی غیرقابل وصول خود را تخمین می‌زنند و این هزینه برآورد شده را با درآمد فروش همان دوره انطباق می‌دهند.
- ۲ شرکت‌ها، مبلغ حساب‌های دریافتی غیرقابل وصول برآورد شده را در بدهکار حساب هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول و در بستانکار حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول (به عنوان یک حساب کاهنده دارایی) ثبت می‌کنند. این آرتیکل تعدیلی، در پایان دوره مالی ثبت می‌شود.
- ۳ هنگامی که شرکت، طلبی سوخت‌شده را از دفاتر خود حذف می‌کند، حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول را بدهکار و حساب‌های دریافتی را بستانکار می‌کند.

ثبت حساب‌های دریافتی غیر قابل وصول برآوردی. برای تشریح روش ذخیره‌گیری، فرض کنید **فروشگاه مبلمان حمیدی** در طی سال ۱۳۹۰، مبلغ ۱۲۰ میلیون ریال فروش نسبی انجام داده است که در پایان اسفندماه، مبلغ ۲۰ میلیون ریال آن وصول نشده است. آقای حمیدی برآورد کرده است که ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال این فروش‌ها غیرقابل وصول خواهد بود. آرتیکل تعدیلی برای ثبت مبلغ برآوردی حساب‌های دریافتی غیرقابل وصول به صورت زیر است:

۱,۲۰۰,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول	۲۹ اسفند
		ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول	
		(ثبت مبلغ مطالبات مشکوک‌الوصول)	

به این دلیل از یک حساب کاهنده استفاده می‌کنند که نمی‌دانند کدام مشتری بدهی خود را پرداخت نخواهد کرد. همان‌گونه که در تصویر ۲-۲ مشاهده می‌شود، مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول در بخش دارایی‌های جاری ترازنامه، از مانده حساب‌های دریافتی کسر خواهد شد.

مبلغ ۱۸,۸۰۰,۰۰۰ ریال نشان‌دهنده خالص ارزش بازداشتی نقدی حساب‌های دریافتی در تاریخ ترازنامه است. ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول یک حساب دائمی است و بنابراین در پایان سال بسته نمی‌شود.

هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول، در صورت سود و زیان به عنوان یک هزینه عملیاتی (معمولاً به عنوان هزینه‌های عمومی و اداری) گزارش می‌شود. بنابراین، هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول در مقابل درآمدهای سال ۱۳۹۰، قرار خواهد گرفت. یعنی، هزینه در همان سالی شناسایی می‌شود که درآمد فروش شناسایی شده است. ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول، مبلغ طلب برآورد شده از مشتریان را نشان می‌دهد که شرکت انتظار دارد در آینده قابل وصول نباشد. شرکت‌ها به جای آن که مستقیماً حساب‌های دریافتی را بستانکار کنند،

فروشگاه مبلمان حمیدی ترازنامه (ناقص) ۲۹ اسفند ۱۳۹۰	
	دارایی‌های جاری
۱۴,۸۰۰,۰۰۰	وجه نقد و بانک
	حساب‌های دریافتی تجاری
۲۰,۰۰۰,۰۰۰	کسر می‌شود: ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول
۱۸,۸۰۰,۰۰۰	موجودی کالا
۳۱,۰۰۰,۰۰۰	پیش‌پرداخت هزینه‌ها
۲,۵۰۰,۰۰۰	کل دارایی‌های جاری
۶۷,۱۰۰,۰۰۰	

تصویر ۲-۲ نحوه ارائه ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول

به نظر رسد، باید این مطالبات را از دفاتر خود حذف کند. برای تشریح حذف یک حساب دریافتی از دفاتر فرض کنید، آقای حمیدی در ۱ خرداد ۱۳۹۱ به این نتیجه رسیده است که مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال طلب از آقای مالکی غیرقابل وصول است. آرتیکل حذف این حساب دریافتی سوخت شده به صورت زیر است:

ثبت حذف مطالبات سوخت شده. شرکت‌ها از روش‌های مختلفی مانند: ارسال صورت حساب، اعلامیه‌های بستانکاری و اقدامات قانونی، برای وصول مطالبات گذشته خود استفاده می‌کنند. زمانی که شرکت حتی پس از به‌کارگیری تمام روش‌های بالا، از وصول مطالبات خود، ناتوان باشد و وصول مطالبات، غیرممکن

۵۰۰,۰۰۰	ذخیره مطالبات مشکوک الوصول حساب‌های دریافتی (حذف طلب سوخت شده از آقای مالکی)	۱ خرداد
۵۰۰,۰۰۰		

است. زیرا، شرکت پیش از این و در زمان ثبت تعدیلی، سوخت مطالبات را پیش‌بینی نموده و هزینه مرتبط با آن را شناسایی کرده است. آرتیکل سوخت مطالبات، منجر به کاهش هر دو حساب‌های ذخیره مطالبات مشکوک الوصول و حساب‌های دریافتی خواهد شد. پس از انتقال این آرتیکل، حساب‌های دفتر کل به صورت زیر خواهد بود.

هنگامی که مطالباتی سوخت شده و از دفاتر حذف می‌شود، هزینه مطالبات سوخت شده شناسایی نمی‌شود. بر اساس روش ذخیره‌گیری، شرکت‌ها مطالبات سوخت شده را به بدهکار حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول (و نه هزینه مطالبات سوخت شده) منظور می‌کنند. در این روش ثبت مطالبات سوخت شده، به بدهکار هزینه مطالبات سوخت شده، نادرست

ذخیره مطالبات مشکوک الوصول		حساب‌های دریافتی تجاری	
۱,۲۰۰,۰۰۰ مانده ۱ فروردین	۵۰۰,۰۰۰ خرداد ۱	۲۰,۰۰۰,۰۰۰ مانده ۱ فروردین	۵۰۰,۰۰۰ خرداد ۱
۷۰۰,۰۰۰ مانده ۱ خرداد		۱۹,۵۰۰,۰۰۰ مانده ۱ خرداد	

تصویر ۳-۲ مانده حساب‌های دفتر کل پس از حذف مطالبات

مشکوک الوصول را به یک اندازه کاهش می‌دهد، خالص ارزش بازیافتی نقدی حساب‌های دریافتی در ترازنامه تغییر نخواهد کرد.

حذف مطالبات سوخت شده، تنها ترازنامه را تحت تأثیر قرار می‌دهد و تأثیری بر حساب‌های صورت سود و زیان ندارد. از آنجا که حذف مطالبات سوخت شده هر دوی حساب‌های دریافتی و ذخیره مطالبات

پس از حذف مطالبات	پیش از حذف مطالبات	حساب‌های دریافتی تجاری ذخیره مطالبات مشکوک الوصول خالص ارزش بازیافتی نقدی
۱۹,۵۰۰,۰۰۰	۲۰,۰۰۰,۰۰۰	
۷۰۰,۰۰۰	۱,۲۰۰,۰۰۰	
<u>۱۸,۸۰۰,۰۰۰</u>	<u>۱۸,۸۰۰,۰۰۰</u>	

تصویر ۴-۲ مقایسه خالص ارزش بازیافتی نقدی

طلب سوخت شده، در دفاتر خود، دو آرتیکل ثبت می‌کنند: (۱) شناسایی مجدد مطالبات و (۲) آرتیکل وصول مطالبات. فرض کنید که در مثال قبلی، آقای مالکی در تاریخ

باز یافت مطالبات سوخت شده. برخی مواقع، پس از آن‌که حساب دریافتی از یک مشتری، غیرقابل وصول تشخیص داده شد و از حساب‌ها حذف گردید، این طلب وصول می‌شود. شرکت‌ها، برای بازیافت یک

۱ مهر، ۵۰۰,۰۰۰ ریال بدهی خود را به آقای حمیدی بپردازد. آقای حمیدی در تاریخ ۱ خرداد این حساب را سوخت شده تلقی و از دفاتر خود حذف کرده بود. ثبت بازیافت مطالبات به صورت زیر است:

۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	حساب‌های دریافتی ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول (ثبت شناسایی طلب از آقای مالکی)	۱ مهر
---------	---------	---	-------

۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	وجوه نقد حساب‌های دریافتی (ثبت وصول مطالبات از آقای مالکی)	۱ مهر
---------	---------	--	-------

معین طلب از آقای مالکی باید وصول مطالبات از این مشتری را نشان دهد.

مشابه با روش حذف مستقیم، اگر مطالبات سوخت شده در دوره‌های مالی بعدی، بازیافت شود، به جای بستانکار کردن حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول در آرتیکل نخست، حساب درآمد بازیافت مطالبات سوخت شده، بستانکار خواهد شد. برای مثال، فرض کنید طلب از آقای مالکی که در تاریخ ۱ خرداد ۱۳۹۱، سوخت شده بود، در تاریخ ۱۵ فروردین ۱۳۹۲، بازیافت شود. این رویداد به صورت زیر در دفاتر شرکت آقای حمیدی ثبت می‌شود:

توجه داشته باشید، که همانند حذف مطالبات سوخت شده، بازیافت مطالبات سوخت شده، تنها حساب‌های ترازنامه ای را تحت تأثیر قرار می‌دهد. اثر نهایی دو آرتیکل بالا، بدهکار شدن حساب وجوه نقد و بستانکار شدن حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول، به مبلغ ۵۰۰,۰۰۰ ریال است.

در آرتیکل اول، هر دوی حساب‌های دریافتی و ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول به دو دلیل افزایش می‌یابد: (۱) شرکت در تشخیص سوخت مطالبات مرتکب اشتباه شده است. (۲) برای اهداف تعیین اعتبار مشتریان، دفتر کل حساب‌های دریافتی تجاری و دفتر

۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	حساب‌های دریافتی درآمد بازیافت مطالبات سوخت شده (ثبت شناسایی طلب از آقای مالکی)	۱۵ فروردین
---------	---------	---	------------

۵۰۰,۰۰۰	۵۰۰,۰۰۰	وجوه نقد حساب‌های دریافتی (ثبت وصول مطالبات از آقای مالکی)	۱۵ فروردین
---------	---------	--	------------

هدف مطالعه ۵

دو مبنای محاسبه مطالبات مشکوک الوصول را توضیح دهید.

مبناهای مورد استفاده برای

روش ذخیره‌گیری.

پیش از این برای ساده بودن موضوع، فرض

شده بود که از مبلغ مطالبات مشکوک الوصول آگاهی داریم. در دنیای واقعی، شرکت‌ها هنگام استفاده از روش ذخیره‌گیری باید مطالبات مشکوک الوصول را برآورد کنند. برای تعیین مبلغ مطالباتی که احتمالاً در آینده سوخت خواهد شد، از دو مبنا استفاده می‌شود: (۱) درصدی از فروش‌ها و (۲) درصدی از حساب‌های دریافتی.

از نظر اصول پذیرفته‌شده حسابداری، هر دو مبنا قابل قبول‌اند و مدیریت باید از میان این دو، یکی را انتخاب کند. انتخاب مدیریت به این موضوع بستگی دارد که اندازه‌گیری دقیق‌تر هزینه‌ها در صورت سود و زیان مهم‌تر است یا نمایش دقیق‌تر خالص ارزش بازیافتنی حساب‌های دریافتی در ترازنامه. در واقع، انتخاب مدیریت به اهمیت نسبی صورت سود و زیان یا ترازنامه بستگی دارد. تصویر ۵-۲، این دو مبنای برآورد مطالبات مشکوک الوصول را مقایسه می‌کند.

درصدی از مطالبات تجاری

خالص ارزش بازیافتنی نقدی
حساب‌های دریافتی تجاری
ذخیره مطالبات مشکوک الوصول

تأکید بر روابط ترازنامه

درصدی از فروش

تطابق
درآمد فروش
هزینه مطالبات مشکوک الوصول

تأکید بر روابط صورت سود و زیان

تصویر ۵-۲ مقایسه دو مبنای برآورد مطالبات مشکوک الوصول

تخمین می‌زند. این درصد، بر مبنای تجربیات گذشته و همچنین، خط مشی‌های اعطای اعتباری تعیین می‌شود.

شرکت این درصد را در کل فروش نسبی یا خالص فروش‌های نسبی سال جاری، ضرب می‌کند تا مبلغ هزینه مطالبات مشکوک الوصولی که باید در صورت سود و زیان نشان داده شود را محاسبه کند. برای مثال، فرض کنید شرکت **رهنورد** از مبنای درصدی از فروش برای برآورد هزینه مطالبات مشکوک الوصول استفاده می‌کند. شرکت به این نتیجه رسیده است که ۱ درصد خالص فروش‌های نسبی، غیرقابل وصول خواهد بود. اگر خالص فروش نسبی سال ۱۳۹۰، مبلغ ۸۰۰ میلیون

اگر از دریچه صورت سود و زیان به موضوع نگریسته شود، مبنای درصدی از فروش، تطابق هزینه‌ها و درآمدها را به نحو مطلوب‌تری انجام می‌دهد. مبنای درصدی از حساب‌های دریافتی برآورد بهتری از خالص ارزش بازیافتنی فراهم می‌کند و از دیدگاه ترازنامه، این موضوع اهمیت بیش‌تری دارد. تحت هر دو مبنا، شرکت برای برآورد مطالبات مشکوک الوصول کنونی، از تجربیات گذشته خود در مورد مطالبات سوخت شده استفاده می‌کند.

درصدی از فروش. در مبنای درصدی از فروش،

مدیریت مبلغی از فروش‌های نسبی که احتمالاً وصول نخواهد شد را در قالب درصدی از فروش‌های نسبی

مطالبات مشکوک الوصول از طریق آرتیکل تعدیلی زیر در دفتر روزنامه ثبت می شود:

ریال باشد، هزینه برآوردی مطالبات مشکوک الوصول ۸ میلیون ریال (۱٪×۸۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال) خواهد شد. در پایان سال حسابداری، پس از محاسبه هزینه برآوردی

۸,۰۰۰,۰۰۰	۸,۰۰۰,۰۰۰	هزینه مطالبات مشکوک الوصول ذخیره مطالبات مشکوک الوصول (ثبت مطالبات مشکوک الوصول)	۲۹ اسفند
-----------	-----------	--	----------

پس از انتقال آرتیکل تعدیلی، با فرض مانده بستانکار کنونی ذخیره مطالبات مشکوک الوصول به مبلغ ۱,۷۲۳,۰۰۰ ریال، حساب های دفتر کل **شرکت رهنورد** به صورت زیر خواهد بود:

پس از انتقال آرتیکل تعدیلی، با فرض مانده بستانکار کنونی ذخیره مطالبات مشکوک الوصول به مبلغ

ذخیره مطالبات مشکوک الوصول		هزینه مطالبات مشکوک الوصول	
۱ فروردین مانده	۱,۷۲۳,۰۰۰	۲۹ اسفند تعدیلات	۸,۰۰۰,۰۰۰
۲۹ اسفند تعدیلات	۸,۰۰۰,۰۰۰		
۲۹ اسفند مانده	۹,۷۲۳,۰۰۰		

تصویر ۶-۲ حساب های دفتر کل

تهیه می کنند که در آن مانده طلب از مشتریان بر اساس مدت زمانی که از سررسید آن می گذرد، طبقه بندی شده است. از آن جا که تأکید بر زمان است، این تجزیه و تحلیل، **جدول سنی حساب های دریافتنی** نامیده می شود. پس از آن که شرکت، حساب های دریافتنی خود را بر اساس سن (تاریخ سررسید) مرتب و طبقه بندی کرد، بر اساس تجربیات گذشته، درصدی از مطالبات هر گروه که وصول نخواهد شد را تعیین می کند. سپس، درصد تعیین شده را در جمع حساب های دریافتنی هر گروه ضرب می کند. عدد به دست آمده، مبلغی از مطالبات هر گروه را که احتمالاً وصول نخواهد شد، نشان می دهد. جمع مبلغ برآوردی همه گروه ها، کل مطالبات مشکوک الوصول شرکت را نشان می دهد. نکته قابل توجه آن است که با افزایش سن حساب های دریافتنی، احتمال سوخت این مطالبات افزایش می یابد و بنابراین، درصد بزرگ تری از حساب های دریافتنی

مبنای درصدی از فروش برای تخمین مطالبات غیر قابل وصول، بر انطباق درآمدها و هزینه ها تأکید دارد. در نتیجه، هزینه مطالبات مشکوک الوصول با درآمد فروش رابطه مستقیمی دارد. بر اساس این مبنای، در زمان ثبت آرتیکل تعدیلی، مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول قبل از تعدیلات، نادیده گرفته می شود. با این وجود، مانده تعدیل شده حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول باید باعث شود، خالص ارزش بازیافتنی نقدی مطالبات تجاری با تقریب مناسبی به دست آید. در صورتی که مبلغ واقعی مطالبات سوخت شده، با مبلغ برآوردی، تفاوت عمده ای داشته باشد، شرکت باید درصد مورد استفاده برای تخمین مطالبات مشکوک الوصول را اصلاح کند. **درصدی از مطالبات.** در مبنای درصدی از مطالبات، مدیریت، مطالبات غیر قابل وصول را بر اساس مانده مطالبات تخمین می زند. شرکت ها یک جدول سنی

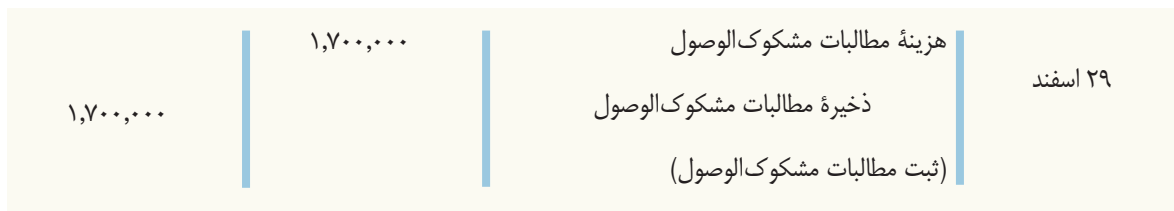
افزایش سن حساب‌های دریافتی، درصد حساب‌های مشکوک الوصول از ۲ درصد به ۴۰ درصد افزایش می‌یابد.

برای تخمین مطالبات مشکوک الوصول اعمال خواهد شد. تصویر ۷-۲ جدول سنی حساب‌های دریافتی شرکت میلاد را نمایش می‌دهد. توجه کنید که با

مطالبات مشکوک الوصول	درصد	مبلغ	گروه‌های حساب‌های دریافتی - بر اساس گذشت از تاریخ سررسید
۵۴۰,۰۰۰	۲٪	۲۷,۰۰۰,۰۰۰	(۱) سررسید نشده
۲۲۸,۰۰۰	۴٪	۵,۷۰۰,۰۰۰	(۲) ۱-۳۰ روز
۳۰۰,۰۰۰	۱۰٪	۳,۰۰۰,۰۰۰	(۳) ۳۱-۶۰ روز
۴۰۰,۰۰۰	۲۰٪	۲,۰۰۰,۰۰۰	(۴) ۶۱-۹۰ روز
۷۶۰,۰۰۰	۴۰٪	۱,۹۰۰,۰۰۰	(۵) بیش از ۹۰ روز
<u>۲,۲۲۸,۰۰۰</u>		<u>۳۹,۶۰۰,۰۰۰</u>	جمع

مورد نیاز حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول و مانده فعلی این حساب است. برای مثال، اگر مانده تعدیل نشده حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول، ۵۲۸,۰۰۰ ریال بستانکار باشد، **شرکت میلاد** آرتیکل تعدیلی زیر را به مبلغ ۱,۷۰۰,۰۰۰ ریال (۵۲۸,۰۰۰ - ۲,۲۲۸,۰۰۰) در دفاتر خود ثبت می‌کند.

کل بدهی مشکوک الوصول شرکت میلاد (۲,۲۲۸,۰۰۰ ریال)، مبلغ طلبی از مشتریان را نشان می‌دهد که شرکت انتظار دارد در آینده وصول نخواهند شد. این مبلغ، مانده مورد نیاز برای حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول در تاریخ ترازنامه را نشان می‌دهد. مبلغ آرتیکل مطالبات مشکوک الوصول، تفاوت بین مانده

پس از انتقال آرتیکل فوق به حساب‌های دفتر کل خواهیم داشت:

ذخیره مطالبات مشکوک الوصول		هزینه مطالبات مشکوک الوصول	
مانده ۱ فروردین	۵۲۸,۰۰۰	تعدیلات ۲۹ اسفند	۱,۷۰۰,۰۰۰
تعدیلات ۲۹ اسفند	۱,۷۰۰,۰۰۰		
مانده ۲۹ اسفند	۲,۲۲۸,۰۰۰		

تصویر ۸-۲ حساب‌های مطالبات مشکوک الوصول پس از تعدیلات

که مطالبات سوخت شده در طی دوره بیش از مانده ذخیره مطالبات مشکوک الوصول در ابتدای دوره

برخی اوقات، پیش از انجام تعدیلات، حساب مانده بدهکار دارد. این اتفاق زمانی رخ می‌دهد

باشد. شرکت در چنین حالتی در زمان ثبت آرتیکل تعدیلی، مانده بدهکار حساب را به مانده مورد نیاز ذخیره مطالبات مشکوک الوصول اضافه می نماید. برای مثال، اگر پیش از انجام تعدیلات، مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول شرکت میلاد، ۵۰۰,۰۰۰

ریال بدهکار باشد، برای آن که مانده این حساب، ۲,۲۲۸,۰۰۰ ریال بستانکار شود، مبلغ آرتیکل تعدیلی، ۲,۷۲۸,۰۰۰ ریال (۲,۲۲۸,۰۰۰ + ۵۰۰,۰۰۰) خواهد بود. تأثیر این آرتیکل تعدیلی در تصویر ۹-۲ نشان داده شده است:

ذخیره مطالبات مشکوک الوصول		هزینه مطالبات مشکوک الوصول	
مانده پیش از تعدیلات	۲,۷۲۸,۰۰۰	تعدیلات ۲۹ اسفند	۲,۷۲۸,۰۰۰
	۵۰۰,۰۰۰		
مانده ۲۹ اسفند	۲,۲۲۸,۰۰۰		

تصویر ۹-۲ حساب های مطالبات مشکوک الوصول پس از تعدیلات

یکی از موارد استثنایی که ممکن است در تعدیلات پایان سال بابت مطالبات مشکوک الوصول رخ دهد آن است که مانده ذخیره مطالبات مشکوک الوصول قبل از تعدیلات، بیش تر از مانده مورد نیاز پس از تعدیلات باشد. این حالت (هرچند به ندرت) زمانی رخ می دهد که در طی دوره مالی، مطالبات کمتر از حد انتظار سوخت شود و در پایان دوره مالی نیز مانده حساب های دریافتی نسبت به دوره قبل، کاهش یابد. برای مثال، فرض کنید مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول شرکت میلاد، قبل از تعدیلات، ۲,۳۰۰,۰۰۰ ریال بستانکار است. همان گونه

که تصویر ۷-۲ نشان داد، مانده مورد نیاز برای این حساب، ۲,۲۲۸,۰۰۰ ریال است. بنابراین، مانده قبل از تعدیلات ۷۲,۰۰۰ ریال (۲,۳۰۰,۰۰۰ - ۲,۲۲۸,۰۰۰) بیش تر از مانده مورد نیاز پس از تعدیلات است. در این حالت، مانده ذخیره مطالبات مشکوک الوصول باید کاهش یابد (بدهکار شود) و حساب درآمد بازیافت ذخیره مطالبات مشکوک الوصول بستانکار می شود. این درآمد در بخش سایر درآمدها و سودهای غیر عملیاتی صورت سود و زیان گزارش خواهد شد. آرتیکل زیر نحوه عمل فوق را برای شرکت میلاد نشان می دهد.

۲۹ اسفند	ذخیره مطالبات مشکوک الوصول	۷۲,۰۰۰	
	درآمد بازیافت ذخیره مطالبات (ثبت مطالبات مشکوک الوصول)		۷۲,۰۰۰

پس از انتقال آرتیکل فوق به حساب های دفتر کل خواهیم داشت:

ذخیره مطالبات مشکوک الوصول		درآمد بازیافت ذخیره مطالبات	
۲۹ اسفند تعدیلات	۷۲,۰۰۰	تعدیلات ۲۹ اسفند	۷۲,۰۰۰
مانده پیش از تعدیلات	۲,۳۰۰,۰۰۰		
مانده ۲۹ اسفند	۲,۲۲۸,۰۰۰		

تصویر ۱۰-۲ حساب های مطالبات مشکوک الوصول پس از تعدیلات

معمولاً، مبنای درصدی از حساب‌های دریافتی، خالص ارزش بازیافتنی نقدی را با تقریب بهتری در ترازنامه برآورد می‌کند.

مثال!

شرکت سفیر در پنجمین سال فعالیت خود است. در پایان سال حسابداری جاری، حساب‌های دفتر کل این شرکت مانده‌های زیر را نشان می‌دهد:

حساب‌های دریافتی تجاری	۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بدهکار
درآمد فروش	۱۸۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال بستانکار
ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول	۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال بدهکار

حساب‌های مشکوک‌الوصول بر مبنای ۱۰ درصد مطالبات تجاری برآورد می‌گردد. مطلوب است ارائه آرتیکل تعدیلی بابت ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول.

پاسخ:

آرتیکل تعدیلی زیر باید در حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول اعمال شود تا مانده این حساب، مبلغ ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال ($۳۰,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱۰\%$) بستانکار شود:

۲۹ اسفند	هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول	۵,۰۰۰,۰۰۰*
	ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول	
	(ثبت مطالبات مشکوک‌الوصول)	
		۵,۰۰۰,۰۰۰

$$* ۲,۰۰۰,۰۰۰ + [(۳۰,۰۰۰,۰۰۰ \times ۱۰\%)]$$

اسناد دریافتی

هدف مطالعه ۶

حسابداری اسناد دریافتی را توضیح دهید.

اسناد بدهی هنگامی استفاده می‌شوند که (۱) افراد یا شرکت‌ها استقراض می‌کنند یا وام می‌گیرند، (۲) مبلغ معامله و مدت زمان تسویه، بیش از حد معینی است یا (۳) صادرکننده، قصد تسویه حساب‌های پرداختی را داشته باشد.

در یک سند بدهی، شخص متعهد به پرداخت وجه نقد، **صادرکننده** و فردی که پرداخت به او صورت می‌گیرد (دریافت‌کننده وجه نقد) **دریافت‌کننده** نامیده

در اغلب موارد، شرکت‌ها در قبال دریافت یک سند بدهی رسمی، اقدام به فروش نسبی کالا می‌نمایند. یک **سند بدهی**، تعهد مکتوب صادرکننده برای پرداخت مبلغی مشخص وجه نقد در تاریخ معین یا عندالمطالبه به دارنده سند بدهی است. به پشوانه‌ی حقوق و حمایت قانونی، اسناد دریافتی در مقایسه با حساب‌های دریافتی، احتمال وصول بیش تری دارند.

می‌شود.

چک

طبق ماده ۳۱۰ قانون تجارت ایران، چک، نوشته‌ای است که به موجب آن صادرکننده وجوهی را که نزد محال علیه (بانک) دارد، کلاً یا بعضاً مسترد و به دیگری (دریافت‌کننده) واگذار می‌نماید. تصویر ۱۱-۲ نمونه‌ای از یک فقره چک را نشان می‌دهد.

سه نوع متداول سند بدهی در محیط تجاری ایران عبارت‌اند از: چک، سفته و برات. با توجه به این‌که استفاده از برات در فعالیت‌های تجاری چندان متداول نیست و به عبارتی کاربرد آن منسوخ شده است، در ادامه تنها نحوه حسابداری دو سند بدهی دیگر، یعنی چک و سفته تشریح می‌شود.

تصویر ۱۱-۲ چک

دریافتنی شباهت زیادی دارد. برای تشریح حسابداری چک به عنوان یک سند دریافتنی، فرض کنید، فروشگاه صدری به خرید و فروش لوازم خانگی اشتغال دارد. فروش‌های تیرماه این فروشگاه به صورت زیر است:

با توجه به مزیت چک، به عنوان یک سند رسمی و قابلیت نقل و انتقال آن، استفاده از چک (به تاریخ روز یا مدت‌دار) در معاملات تجاری ایران، رواج یافته است. حسابداری مطالبات ناشی از معاملاتی که به دریافت چک می‌انجامد، با حسابداری حساب‌های

تاریخ	شرح
۱ تیر	فروش کالاهایی به ارزش فروش ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به آقای محمدی؛
۵ تیر	فروش ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا به آقای سمیعی و دریافت یک فقره چک از ایشان به تاریخ ۲۸ تیر؛
۲۰ تیر	دریافت چکی به مبلغ ۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال به تاریخ سررسید ۲۵ تیر از آقای محمدی بابت تسویه بدهی ۱ تیر؛
۲۵ تیر	ارائه چک دریافتی از آقای محمدی به بانک و وصول آن در تاریخ ۲۶ تیر؛
۲۸ تیر	ارائه چک آقای سمیعی به بانک و واخواست آن به علت کسری موجودی آقای سمیعی در تاریخ ۲۹ تیر.

کنونی این اسناد است. بنابراین، در زمان دریافت چک بابت فروش کالا، حساب اسناد دریافتنی تجاری بدهکار و حساب فروش بستانکار می‌شود.

همان‌گونه که پیش از این بیان شد، حسابداری اسناد دریافتنی، بسیار مشابه حساب‌های دریافتنی است. تفاوت اصلی این دو، وجود مراحل اضافی در فرآیند حسابداری اسناد دریافتنی، برای نشان دادن وضعیت

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	حساب‌های دریافتی تجاری - آقای محمدی درآمد فروش (ثبت فروش نسبه به آقای محمدی)	۱ تیر
۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰	اسناد دریافتی تجاری - چک درآمد فروش (فروش نسبه در ازای دریافت چک)	۵ تیر

یکی از کارکردهای اصلی اسناد دریافتی، تسویه اسناد دریافتی بدهکار و حساب‌های دریافتی بستنکار حساب‌های دریافتی است. در چنین وضعیتی حساب می‌شود.

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	اسناد دریافتی تجاری - چک حساب‌های دریافتی تجاری - آقای محمدی (تسویه حساب‌های دریافتی در ازای دریافت یک فقره چک)	۲۰ تیر
------------	------------	---	--------

هنگامی که اسناد دریافتی در سررسید با هدف وصول وجه آن به بانک ارائه می‌شوند، حسابداران به منظور کنترل بیش‌تر، تغییر وضعیت اسناد دریافتی را در دفاتر ثبت می‌کنند. به این ترتیب حساب اسناد دریافتی در جریان وصول، جایگزین حساب اسناد دریافتی خواهد شد. در صورتی که صادرکننده اسناد، در موعد مقرر به تعهد خود به‌طور کامل عمل کند، وجه مندرج در اسناد دریافتی وصول خواهد شد.

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	اسناد دریافتی تجاری در جریان وصول اسناد دریافتی تجاری - چک (ارائه چک به بانک جهت وصول)	۲۵ تیر
------------	------------	--	--------

۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	وجه نقد و بانک اسناد دریافتی تجاری در جریان وصول (وصول وجه چک دریافتی از آقای محمدی)	۲۶ تیر
------------	------------	--	--------

در صورتی که صادرکننده اسناد دریافتی در موعد مقرر به تعهد خود عمل ننماید، اسناد دریافتی نکول (واخواست) می‌شود. نکول (واخواست) سند، عبارت است از عدم قبول بدهی یا پرداخت آن در سررسید توسط صادرکننده سند. از آنجاکه سند دریافتی نکول شده، فاقد اعتبار یک سند دریافتی است، لذا این اسناد از حساب اسناد دریافتی خارج شده و به حساب‌های دریافتی منتقل می‌شوند.

۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰	اسناد دریافتنی تجاری در جریان وصول اسناد دریافتنی تجاری - چک (ارائه چک به بانک جهت وصول)	۲۸ تیر
۵۰,۰۰۰,۰۰۰	۵۰,۰۰۰,۰۰۰	حساب‌های دریافتنی تجاری - آقای سمیعی اسناد دریافتنی در جریان وصول (نکول چک دریافتی از آقای سمیعی)	۲۹ تیر

معینی و یا به حواله کرد آن شخص کارسازی (پرداخت) نماید. تصویر ۱۲-۲ نمونه‌ای از یک سفته را نشان می‌دهد. در سفته درج اطلاعاتی مانند تاریخ پرداخت (سررسید) که می‌تواند به تاریخ معین یا عندالمطالبه باشد، تاریخ صدور، مبلغ سفته، نام دریافت‌کننده وجه و امضا یا مهر صادر کننده ضروری است. هرچند در محیط تجاری ایران چک به عنوان رایج‌ترین سند بدهی مورد استفاده قرار می‌گیرد با این وجود، به دلیل ملاحظات قانونی، استفاده از سفته در مبادلات تجاری رجحان دارد.

فرآیند حسابداری اسناد دریافتنی نکول شده، مشابه حساب‌های دریافتنی است. هم‌چنین، با سایر موارد مربوط به سند دریافتنی چک، مشابه حسابداری حساب‌های دریافتنی برخورد خواهد شد.

سفته

یکی دیگر از اسناد بدهی مورد استفاده در ایران، سفته است. طبق ماده ۳۰۷ قانون تجارت ایران، سفته، سندی است که به موجب آن امضا کننده، تعهد می‌کند مبلغی را در موعد معین یا عندالمطالبه در وجه حامل یا شخص

شماره خزانه داری کل

شماره

جای پرداخت

سررسید

۰۱۲۶۰۶۷ (سری/ل)

مبلغ به عدد

اینجانب متعهد میشوم که در تاریخ

اینجانبان متعهد میشویم

به حواله کرد

مبلغ

تاریخ صدور و سررسید - روز - ماه - سال با تمام حروف نوشته شود

تاریخ صدور

در مقابل این سفته

ریال

پیردازم

پیردازیم

نام متعهد

محل اقامت

محل پرداخت

نام متعهد

محل اقامت

محل پرداخت

سفته تا مبلغ یک میلیون ریال

سفته هزار ریال

تصویر ۱۲-۲ سفته

عملیات حسابداری سفته خودداری می‌شود.

عملیات حسابداری سفته تا حدود بسیار زیادی مشابه چک است. بنابراین، از تشریح

هدف مطالعه ۲

نحوه ارائه مطالبات را در

صورت‌های مالی توضیح دهید.

مبلغ ناخالص، ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول و خالص ارزش بازیافتنی نقدی مطالبات باید در متن صورت‌های مالی و یا در یادداشت‌های همراه گزارش شود. در صورت سود و زیان چند مرحله‌ای، شرکت‌ها هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول را به عنوان هزینه‌های عمومی و اداری، در بخش هزینه‌های عملیاتی گزارش می‌کنند. درآمد سود تضمین شده به عنوان سایر درآمدها و هزینه‌ها در بخش فعالیت‌های غیرعملیاتی گزارش می‌شود.

در ترازنامه باید حساب‌ها و اسناد دریافتی تجاری از سایر حساب‌ها و اسناد دریافتی تفکیک شوند. علاوه بر آن، حساب‌ها و اسناد دریافتی کوتاه مدت، در بخش دارایی‌های جاری ترازنامه و پایین تر از سرمایه‌گذاری‌های جاری گزارش می‌شوند. علت آن است که سرمایه‌گذاری‌های جاری از نقدینگی بالاتری برخوردارند (به وجه نقد نزدیک‌ترند). علاوه بر

سوالات خودآزمایی

۱ معمولاً مطالبات به چه نحوی طبقه‌بندی می‌شوند:

الف. حساب‌های دریافتی، مطالبات شرکت و سایر مطالبات.

ب. حساب‌های دریافتی، اسناد دریافتی و مطالبات از کارکنان.

ج. حساب‌های دریافتی و مطالبات عمومی.

د. حساب‌های دریافتی، اسناد دریافتی و سایر مطالبات

۲ شرکت مولوی در تاریخ ۱۵ شهریور کالایی به ارزش ۱۰۰ میلیون ریال را با شرط (ن/۳۰، ۲/۱۰) به شرکت چالاکی فروخت. در تاریخ ۲۰ شهریور، شرکت چالاکی ۳۰ میلیون ریال از این کالاها را مرجوع کرد. در تاریخ ۲۴ شهریور، شرکت چالاکی بدهی خود را به شرکت مولوی پرداخت کرد. این پرداخت چند میلیون ریال بوده است؟

الف. ۷۰ ب. ۶۸ ج. ۶۸/۶ د. هیچ‌یک از این موارد

۳ کدام‌یک از رویکردهای زیر برای مطالبات مشکوک‌الوصول به بهترین نحو، روش ترازنامه‌ای را نشان می‌دهد؟

الف. مبنای درصدی از حساب‌های دریافتی

ب. روش حذف مستقیم

ج. مبنای درصدی از فروش

د. هر دو مورد الف و ب

۴ حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول شرکت حقانی پیش از تعدیلات، مانده ۵۰ میلیون ریال بستانکار را نشان

می دهد. بر مبنای بررسی مطالبات و جدول سنی حساب های دریافتنی، آقای حقانی پیش بینی می کند که ۶۰۰ میلیون ریال از مطالبات غیر قابل وصول است. هزینه مطالبات مشکوک الوصول این دوره چند میلیون ریال است؟

الف. ۵۰   ب. ۵۵۰   ج. ۶۰۰   د. ۶۵۰

۵ اگر در سؤال قبل، مانده ذخیره مطالبات مشکوک الوصول، ۵۰ میلیون ریال بدهکار باشد، هزینه مطالبات مشکوک الوصول این دوره چند میلیون ریال است؟

الف. ۵۰   ب. ۵۵۰   ج. ۶۰۰   د. ۶۵۰

۶ فروش خالص ماه ۸ میلیارد ریال است و پیش بینی می شود ۱٫۵٪ فروش خالص وصول نشود. شرکت از مبنای درصدی از فروش برای تخمین مطالبات مشکوک الوصول استفاده می کند. اگر ذخیره مطالبات مشکوک الوصول پیش از تعدیلات، ۱۵۰ میلیون ریال مانده بستانکار داشته باشد، مانده این حساب پس از تعدیلات چند میلیون ریال است؟

الف. ۱۵۰   ب. ۲۷۰   ج. ۲۳۰   د. ۳۱۰

۷ فروش خالص ماه ۷/۵ میلیارد ریال است و پیش بینی می شود ۳٪ فروش خالص وصول نشود. شرکت از مبنای درصدی از فروش برای تخمین مطالبات مشکوک الوصول استفاده می کند. اگر ذخیره مطالبات مشکوک الوصول در ابتدای سال، ۱۸۰ میلیون ریال مانده بستانکار داشته باشد و طی سال ۳۰۰ میلیون ریال از مطالبات سوخت شده و از حساب ها حذف شده باشد، مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک الوصول پس از تعدیلات چند میلیون ریال است؟

الف. ۱۰۰/۵   ب. ۱۰۵   ج. ۲۲۵   د. ۴۰۵

۸ کدام یک از عبارات زیر در خصوص اسناد بدهی نادرست است؟

- الف. شخص متعهد به پرداخت، صادرکننده نامیده می شود.
- ب. شخصی که پرداخت به او صورت می گیرد، دریافت کننده نامیده می شود.
- ج. سند بدهی جزء اوراق بهادار محسوب نمی شود.
- د. معمولاً سند بدهی از مشتریان پرریسک دریافت می شود.

۹ حساب ها و اسناد دریافتنی تجاری در بخش دارایی های جاری ترانزنامه و به مبلغ ..... گزارش می شوند.

- الف. خالص ارزش بازیافتنی نقدی
- ب. خالص ارزش دفتری
- ج. اقل بهای تمام شده و خالص ارزش فروش
- د. ارزش اسمی

- ۱ تفاوت بین حساب‌های دریافتنی تجاری و اسناد دریافتنی تجاری چیست؟
- ۲ انواع متداول مطالبات کدام است؟
- ۳ هر یک از عوامل زیر چگونه بر طبقه‌بندی مطالبات در ترازنامه تأثیر می‌گذارد: الف. شکل طلب، ب. منبع طلب و ج. دوره زمانی سررسید یا وصول طلب.
- ۴ روش حذف مستقیم مطالبات سوخت‌شده از کدام یک از اصول حسابداری تخطی می‌کند؟ توضیح دهید.
- ۵ ویژگی‌های اساسی روش ذخیره‌گیری برای مطالبات مشکوک‌الوصول چیست؟
- ۶ دو مبنای متفاوت برآورد مطالبات مشکوک‌الوصول کدام است؟ به صورت مختصر آن‌ها را توضیح دهید.
- ۷ مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول شرکت ارج، ۳,۵۰۰,۰۰۰ ریال بستانکار است. هزینه برآوردی مطالبات مشکوک‌الوصول بر مبنای درصدی از فروش، ۴,۱۰۰,۰۰۰ ریال است. هم‌چنین، کل مطالبات مشکوک‌الوصول بر مبنای درصدی از حساب‌های دریافتنی، ۵,۸۰۰,۰۰۰ ریال است. بر مبنای هر یک از حالات فوق، آرتیکل تعدیلی را ارائه کنید.
- ۸ مطالبات سوخت‌شده در روش حذف مستقیم چگونه به حساب گرفته می‌شوند؟ معایب این روش چیست؟
- ۹ اسناد تجاری (اسناد بدهی) رایج در ایران را نام برده و دو مورد آن را تعریف کنید.

تمرین‌ها

- ت ۱-۲** در ادامه برخی معاملات منتخب شرکت طاهری ارائه شده است. این شرکت کالاهای خود را به صورت عمده و خرده‌فروشی توزیع می‌کند.
- ۱ آذر فروش کالا به صورت نسیه به شرکت خادمی به مبلغ ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال با شرط (۳۰/۱۰، ۲/۳۰)
  - ۳ شرکت خادمی ۵۰۰,۰۰۰ ریال از کالای خریداری شده را مرجوع کرده است.
  - ۹ حساب دریافتنی از شرکت خادمی وصول شد.
  - ۱۵ فروش ۴۰۰,۰۰۰ ریال کالا به صورت خرده‌فروشی به صورت نسیه.
  - ۳۰ اعمال ۱/۵ درصد سود تضمین‌شده بابت کالای خرده‌فروشی شده به حساب مشتریان.
- خواسته
- رویدادهای مالی فوق را در دفتر روزنامه شرکت طاهری ثبت کنید.

ت ۲-۲ در ۶ فروردین، شرکت رضوی ۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال کالا را با شرط (ن/۳۰، ۱۰/۲) به شرکت خسروی فروخت. در تاریخ ۱۶ فروردین شرکت خسروی بدهی خود را پرداخت کرد.

خواسته

آرتیکل‌های مربوط به فروش کالا به شرکت خسروی و وصول مطالبات را در دفتر روزنامه شرکت رضوی ثبت کنید.

ت ۲-۳ حساب‌های دفتر کل شرکت حیدری در پایان سال جاری، حساب‌های دریافتی را به مبلغ ۱۲۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال، فروش ۴۸۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال و برگشت از فروش و تخفیفات را ۳۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال نشان می‌دهد.

خواسته‌ها

الف. اگر شرکت حیدری از روش حذف مستقیم برای مطالبات سوخت شده استفاده کند، با فرض این که ۱,۴۰۰,۰۰۰ ریال از مطالبات این شرکت سوخت شده است، آرتیکل مربوط به آن را در دفاتر وارد کنید.

ب. اگر حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ۲,۱۰۰,۰۰۰ ریال مانده بستانکار داشته باشد، با فرض آن که مطالبات مشکوک‌الوصول، (۱) یک درصد فروش خالص یا (۲) ده درصد حساب‌های دریافتی باشد، آرتیکل‌های تعدیلی را ارائه کنید.

ج. اگر ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ۲۰۰,۰۰۰ ریال مانده بدهکار داشته باشد، با فرض آن که مطالبات مشکوک‌الوصول (۱) ۰/۷۵٪ درصد فروش خالص یا (۲) ۶٪ حساب‌های دریافتی باشد، آرتیکل‌های تعدیلی را ارائه کنید.

ت ۲-۴ حساب‌های دریافتی شرکت برجیان در تاریخ ۳۱ خرداد، ۹۳,۱۰۰,۰۰۰ ریال است. تجزیه و تحلیل حساب‌های دریافتی اطلاعات زیر را نشان می‌دهد:

ماه فروش	مانده، ۳۱ خرداد
خرداد	۶۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال
اردیبهشت	۱۷,۶۰۰,۰۰۰ ریال
فروردین	۸,۵۰۰,۰۰۰ ریال
پیش از فروردین	۷,۰۰۰,۰۰۰ ریال

شرط فروش نسبه برای تمام موارد (ن/۳۰، ۱۰/۲) است. ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول در پایان خردادماه قبل از انجام تعدیلات، ۱,۲۰۰,۰۰۰ ریال است. شرکت از مبنای درصدی از حساب‌های دریافتی برای برآورد مطالبات مشکوک‌الوصول استفاده می‌کند. برآورد شرکت از مطالبات مشکوک‌الوصول به شرح زیر است:

درصد مطالبات مشکوک‌الوصول	سن حساب‌های دریافتی
۲ درصد	۱-۳۰ روز
۵ درصد	۳۱-۶۰ روز
۳۰ درصد	۶۱-۹۰ روز
۵۰ درصد	بیش از ۹۰ روز

خواسته‌ها

الف. کل مطالبات مشکوک‌الوصول را محاسبه کنید.

ب. آرتیکل تعدیلی پایان خردادماه مربوط به مطالبات مشکوک‌الوصول را ارائه کنید.

ت ۵-۲ در پایان اسفندماه ۱۳۸۹، شرکت برادران برآورد کرده است، ۲ درصد فروش خالص ۴۰۰ میلیون ریالی خود را وصول نخواهد کرد. شرکت این مبلغ را علاوه بر مانده ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ثبت می‌کند. در تاریخ ۱۱ شهریور ۱۳۹۰، شرکت به این نتیجه رسید، ۱,۱۰۰,۰۰۰ ریال طلب از شرکت خرم غیرقابل وصول است و حساب مربوطه را از دفاتر خود حذف کرد. در آذرماه همان سال، شرکت خرم بدهی خود را پرداخت نمود.

خواسته

آرتیکل‌های مربوط به رویدادهای مالی فوق را در دفتر روزنامه شرکت برادران ثبت کنید.

ت ۶-۲ در تاریخ ۲۹ اسفند ۱۳۸۹، مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول شرکت جیران پور ۱۵ میلیون ریال است. در طول سال ۱۳۹۰، شرکت حساب‌های دریافتنی به ارزش ۱۳ میلیون ریال را از دفاتر خود حذف کرد. چندی بعد، مبلغ ۱,۸۰۰,۰۰۰ ریال از مطالبات سوخت شده وصول شد. در پایان اسفندماه، جدول سنی مطالبات نشان می‌دهد که مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول باید ۱۹ میلیون ریال باشد.

خواسته

آرتیکل‌های مربوط به رویدادهای مالی فوق را در دفتر روزنامه ثبت کنید.

ت ۷-۲ رویدادهای زیر مربوط به اسناد دریافتنی شرکت طوطیا در طی سال ۱۳۹۱ است:

۱ بهمن	استقراض ۱۵ میلیون ریال وجه نقد از شرکت سپیده در ازای صدور سفته‌ای یک‌ساله.
۱۱ اسفند	فروش کالا به شرکت گرشاسبی و دریافت سفته‌ای ۹۰ روزه، به مبلغ ۶,۷۵۰,۰۰۰ ریال.
۱۶ اسفند	دریافت سفته‌ای ۶ ماهه به مبلغ ۴ میلیون ریال مطالبات تجاری از شرکت بابکی.

خواسته‌ها

الف. ثبت رویدادهای فوق در دفتر روزنامه؛

ب. ثبت وصول اسناد دریافتنی فوق در تاریخ سررسید.

ت ۸-۲ شرکت اردستان در تاریخ ۲ تیر ۱۳۹۰، در ازای دریافت سفته‌ای ۶ ماهه، ۷,۶۰۰,۰۰۰ ریال کالا به شرکت کرمان فروخت. در تاریخ سررسید، شرکت کرمان به تعهد خود عمل نکرده است.

خواسته‌ها

الف. آرتیکل دریافت سفته را در دفاتر شرکت اردستان ثبت کنید.

ب. آرتیکل نکول سفته را در دفاتر شرکت اردستان ثبت کنید (با فرض امکان وصول مطالبات در آینده).

ج. با فرض عدم امکان وصول مطالبات در آینده، آرتیکل نکول سفته را در دفاتر شرکت کرمان ثبت کنید.

ت ۹-۲ مانده حساب‌های دریافتی شرکت بخارست در ابتدای سال ۱۳۹۱، به مبلغ ۱۰۰ میلیون ریال است. در طی سال ۱۳۹۱ تنها مبادلات زیر بر حساب‌های دریافتی تأثیر گذاشته است: فروش نسبه، ۱ میلیارد ریال، وصول مطالبات به مبلغ ۹۰۰ میلیون ریال و سوخت مطالبات به مبلغ ۳۰ میلیون ریال.

خواسته‌ها

الف. مانده پایان سال حساب‌های دریافتی را محاسبه کنید.

ب. رویدادهای مالی مؤثر بر حساب‌های دریافتی در طی سال ۱۳۹۱ را در دفتر روزنامه ثبت کنید (با فرض روش حذف مستقیم مطالبات سوخت شده).

مسائل

م ۱-۲ در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، شرکت چاوشی اطلاعات زیر را در ترازنامه خود گزارش کرده است:

حساب‌های دریافتی ۹۶۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

کسر می‌شود: ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ۸۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

در طول سال ۱۳۹۱ در رابطه با حساب‌های دریافتی، مبادلات زیر رخ داده اند:

۱ فروش نسبه ۳,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۲ برگشت از فروش و تخفیفات ۵۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۳ وصول حساب‌های دریافتی ۲,۸۱۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۴ حذف مطالبات سوخت شده ۹۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

۵ بازیافت مطالبات سوخت شده پیشین ۲۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال

خواسته‌ها

(الف) تهیه آرتیکل‌های دفتر روزنامه برای ثبت تمامی پنج مبادله فوق. فرض کنید، در خصوص وصول حساب‌های دریافتی، تخفیف نقدی اعطا نشده است.

(ب) مانده ابتدای دوره حساب‌های دریافتی و ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول را به حساب‌های مربوطه منتقل کنید و مانده‌های پایان دوره این حساب‌ها را تعیین کنید.

(ج) با فرض این که مطالبات مشکوک‌الوصول برآورد شده برای سال ۱۳۹۱ بر اساس جدول سنی بدهکاران، ۱۱۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال باشد.

م ۲-۲ اطلاعات مربوط به هر میزان برای سال ۱۳۹۱ در ادامه خلاصه شده است:

کل فروش‌های نسبه ۲,۲۰۰,۰۰۰,۰۰۰ ریال

حساب‌های دریافتی تجاری در ۲۹ اسفند ۸۲۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال

خواسته‌ها

الف. اگر شرکت هرزمان از روش حذف مستقیم برای حسابداری مطالبات سوخت شده استفاده کند، چه مبلغی تحت عنوان هزینه مطالبات سوخت شده گزارش خواهد کرد.

ب. فرض کنید شرکت هرزمان ۲ درصد فروش نسیه خود را به عنوان هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول در نظر می‌گیرد. اگر مانده ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال بستانکار باشد، حساب هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول چه مبلغی بدهکار می‌شود؟

ج. فرض کنید شرکت هرزمان هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول خود را بر مبنای ۶ درصد حساب‌های دریافتی برآورد می‌کند. اگر مانده ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول قبل از تعدیلات، ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال بستانکار باشد، هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول، به چه مبلغی ثبت خواهد شد؟

د. فرض کنید در خواسته (ج)، مانده ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول قبل از انجام تعدیلات، ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال بدهکار باشد، در این صورت هزینه مطالبات مشکوک‌الوصول چه مبلغی خواهد بود؟

ه. ایرادات اصلی روش حذف مستقیم چیست؟

م ۲-۳ در ادامه جدول سنی حساب‌های دریافتی شرکت پدram آمده است:

گروه حساب‌های دریافتی	مبلغ	درصد	مطالبات مشکوک‌الوصول
(۱) سررسید نشده	۱۵۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال	۳٪	۴,۵۶۰,۰۰۰
(۲) ۳۰-۱ روز گذشته از سررسید	۳۲,۰۰۰,۰۰۰	۶٪	۱,۹۲۰,۰۰۰
(۳) ۳۱-۶۰ روز گذشته از سررسید	۲۶,۰۰۰,۰۰۰	۱۳٪	۳,۳۸۰,۰۰۰
(۴) ۶۱-۹۰ روز گذشته از سررسید	۳۵,۰۰۰,۰۰۰	۲۵٪	۸,۷۵۰,۰۰۰
(۵) بیش از ۹۰ روز گذشته از سررسید	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۴۰٪	۱۶,۰۰۰,۰۰۰
جمع	۲۸۵,۰۰۰,۰۰۰		۳۴,۶۱۰,۰۰۰

در ۲۹ اسفند ۱۳۹۰، مانده تعدیل نشده ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول به مبلغ ۱۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال بستانکار بوده است.

خواسته‌ها

الف. آرتیکل‌های تعدیلی مربوط به مطالبات مشکوک‌الوصول را ثبت و به حساب‌های دفتر کل منتقل کنید.

ب. با فرض رویدادهای زیر، آرتیکل‌های تعدیلی مربوط به سال ۱۳۹۱ را در دفتر روزانه ثبت و به دفتر کل منتقل کنید.

۱ در ۳۱ خرداد ۱۳۹۱، ۱۰ میلیون ریال طلب از یک مشتری که در سال ۱۳۹۰ ایجاد شده بود، سوخت شده در نظر گرفته شد.

۲ در ۳۱ شهریور ۱۳۹۱، بابت مطالباتی که در تاریخ ۳۱ خرداد سوخت شده در نظر گرفته شده بود، چکی از مشتری دریافت شد. ج. با فرض این که مانده ذخیره مطالبات مشکوک الوصول پیش از تعدیلات ۸۰۰,۰۰۰ ریال بدهکار است و جدول سنی حساب‌های دریافتنی، کل مطالبات مشکوک الوصول برآوردی را ۲۸,۶۰۰,۰۰۰ ریال نشان دهد، ثبت‌های دفتر روزنامه و انتقال آن به حساب‌های دفتر کل را ارائه کنید.

م ۴-۲ شرکت پارس از روش ذخیره‌گیری برای برآورد مطالبات مشکوک الوصول استفاده می‌کند. جدول سنی مطالبات این شرکت در پایان سال ارائه شده است:

گروه‌ها	مبلغ	درصد	مبلغ برآوردی مطالبات مشکوک الوصول
۳۰-۰ روز	۲۲۰,۰۰۰,۰۰۰	۱	
۶۰-۳۱ روز	۹۰,۰۰۰,۰۰۰	۴	
۹۰-۶۱ روز	۴۰,۰۰۰,۰۰۰	۵	
۱۲۰-۹۱ روز	۱۰,۰۰۰,۰۰۰	۸	
بیش از ۱۲۰ روز	۱۵,۰۰۰,۰۰۰	۱۰	
جمع	۳۷۵,۰۰۰,۰۰۰		

خواسته‌ها

- الف. بر اساس اطلاعات بالا کل مطالبات مشکوک الوصول را محاسبه کنید.
- ب. با توجه به اطلاعات فوق آرتیکل تعدیلی مربوط به مطالبات مشکوک الوصول را در دفتر روزنامه ثبت کنید (مانده ذخیره مطالبات مشکوک الوصول پیش از تعدیلات، ۸,۰۰۰,۰۰۰ ریال بدهکار است).
- ج. از حساب‌های دریافتنی فوق، مبلغ ۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال غیر قابل وصول است. آرتیکل حذف این مطالبات از دفاتر را ارائه کنید.
- د. با فرض این که ۵,۰۰۰,۰۰۰ مطالبات سوخت شده خواسته (ج) بازیافت شود، آرتیکل‌های تعدیلی بازیافت این مطالبات سوخت شده را ارائه کنید.
- ه. اگر شرکت پارس به جای استفاده از جدول سنی مطالبات، از نرخ ۳ درصد کل مطالبات برای برآورد مطالبات مشکوک الوصول استفاده کند، چه تغییری در پاسخ‌های شما به موارد (الف) تا (د) ایجاد می‌شود؟ مزیت استفاده از جدول سنی مطالبات در مقایسه با استفاده از یک نرخ کلی چیست؟

م ۵-۲ در ۲۹ اسفند ۱۳۸۹ تراز آزمایشی شرکت امجد مبالغ زیر را پیش از تعدیلات نشان می‌دهد.

بستانکار	بدهکار	
	۳۸۵,۰۰۰,۰۰۰	حساب‌های دریافتی تجاری
۲,۰۰۰,۰۰۰		ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول
۹۵۰,۰۰۰,۰۰۰		فروش

خواسته‌ها

الف. بر اساس اطلاعات فوق شرکت امجد از چه روشی روش حذف مستقیم یا روش ذخیره‌گیری برای حسابداری مطالبات مشکوک‌الوصول سوخت شده، استفاده می‌کند؟ دلیل خود را بیان کنید.

ب. با توجه به موارد زیر آرتیکل تعدیلی پایان سال مربوط به مطالبات مشکوک‌الوصول را ارائه کنید:

۱ جدول سنی مطالبات نشان می‌دهد که ۱۶,۷۵۰,۰۰۰ ریال از حساب‌های دریافتی سوخت شده است.

۲ شرکت از ۱ درصد فروش برای برآورد مطالبات مشکوک‌الوصول استفاده می‌کند.

ج. با فرض آن‌که مانده حساب ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول ۲,۰۰۰,۰۰۰ ریال بدهکار باشد، خواسته (ب) را مجدداً ارائه دهید.

د. در طول ماه بعد (فروردین ۱۳۹۰)، ۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال مطالبات تجاری سوخت شده است. آرتیکل حذف این مطالبات را در دفتر روزنامه ثبت کنید.

ه. با فرض آن‌که شرکت امجد از روش حذف مستقیم استفاده کند، خواسته (ج) را مجدداً انجام دهید.

و. ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول چه نوع حسابی است؟ این حساب چگونه حساب‌های دریافتی تجاری را در ترازنامه تحت تأثیر قرار می‌دهد؟

م ۶-۲ شرکت گیلان حساب‌های خود را در پایان هر ماه می‌بندد. برخی از مانده حساب‌ها در پایان تیرماه ارائه شده است.

اسناد دریافتی تجاری ۳۳,۰۰۰,۰۰۰ ریال

اسناد دریافتی تجاری از اقلام زیر تشکیل شده است:

تاریخ	صادر کننده	ارزش اسمی	مدت زمان
۱۶ اردیبهشت	شرکت جیحون	۸,۰۰۰,۰۰۰	۶۰ روزه
۲۵ اردیبهشت	شرکت کارون	۹,۰۰۰,۰۰۰	۶۰ روزه
۳۱ تیر	شرکت جیران	۱۶,۰۰۰,۰۰۰	۶ ماهه

در طول مردادماه رویدادهای زیر رخ داده است:

۷ مرداد	فروش ۶,۹۰۰,۰۰۰ ریال به صورت نسیه به شرکت سیلان
۱۲	فروش نسیه به مبلغ ۹۰۰,۰۰۰ ریال با شرط (۱۰/۲، ن/۳۰).
۱۵	افزایش ۴۶۰,۰۰۰ ریال طلب از شرکت سیلان به سبب عدم پرداخت به موقع وجه کالا
۱۵	دریافت طلب از شرکت جیحون در موعد مقرر
۲۴	نکول سفته دریافتی شرکت کارون (انتظار می رود در آینده وجه آن قابل دریافت باشد)
۲۵	دریافت وجه فروش در تاریخ ۱۲ مرداد.

خواسته‌ها

الف. رویدادهای مردادماه را ثبت کنید.

ب. مانده ابتدای مردادماه حساب‌های دریافتی را تعیین کنید.

ج. نحوه ارائه مانده پایان مردادماه حساب‌های دریافتی را در ترازنامه نشان دهید.

م ۷-۲ در ابتدای فروردین ۱۳۹۱، شرکت سعادت ۱۳۹,۰۰۰,۰۰۰ ریال حساب‌های دریافتی تجاری ۲۵,۰۰۰,۰۰۰ ریال اسناد دریافتی تجاری و ذخیره مطالبات مشکوک‌الوصول به مبلغ ۱۳,۲۰۰,۰۰۰ ریال در اختیار داشته است. اسناد دریافتی تجاری از شرکت طاهری دریافت شده است. این سفته، ۴ ماهه و در ابتدای فروردین ماه دریافت شده است. شرکت سعادت صورت‌های مالی را به صورت سالانه تهیه می‌کند. در طول سال رویدادهای زیر رخ داده است:

۵ فروردین	فروش ۲۰ میلیون ریال کالا به شرکت صیادی با شرط (ن/۱۵)؛
۲۰ فروردین	دریافت سفته سه ماهه به مبلغ ۲۰ میلیون ریال از شرکت صیادی؛
۱۸ اردیبهشت	فروش ۸ میلیون ریال کالا به شرکت گرامی و دریافت سفته‌ای ۶ ماهه؛
۲۰ خرداد	وصول سفته دریافتی از شرکت صیادی؛
۳۰ خرداد	وصول سفته دریافتی از شرکت طاهری در موعد مقرر؛
۲۵ مرداد	دریافت سفته‌ای سه ماهه به مبلغ ۴,۰۰۰,۰۰۰ ریال از شرکت جلیلی بابت تسویه حساب دفتری؛
۱۸ آبان	وصول وجه کامل سفته دریافتی از شرکت گرامی در موعد مقرر؛
۲۵ آبان	سفته دریافتی از شرکت جلیلی نکول شد احتمال وصول این وجه در آینده وجود دارد؛
۱ آذر	فروش ۱۲ میلیون ریال کالا به شرکت احمدی و دریافت سفته‌ای شش ماهه.

خواسته

رویدادهای فوق را در دفتر روزنامه شرکت سعادت ثبت کنید.

